CHET TILI O‘QITISHNING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI

Qosimova Nilufar Saidjonovna - Jizzax davlat pedagogika universiteti o‘qituvchisi

Chet tilini o‘qitish mazmunini tillarni ma’lum tizimlari sifatida o‘rganadigan tilshunoslikka murojaat qilmasdan aniqlash mumkin emas. Odamlar muloqot qilish uchun tildan foydalanadilar; ular orqali muloqot qiladilar. Metodika chet tilini o‘qitish bilan bog‘liq muammolarni - tilshunoslikda har tomonlama o‘rganiladigan kodni o‘rganadi. Demak, tilshunoslik til me’yorini, ya’ni til vositalarining qabul qilingan nutqiy qo‘llanilishini, shaxs nutqida til vositalaridan foydalanishni tartibga soluvchi qoidalar (qoidalar) majmuini tavsiflaydi.

Chet tillarni o‘qitish metodikasi uchun fan, til va nutqni farqlash muhimdir. Zamonaviy tilshunoslik tilni bir guruh odamlar ongida mustahkamlangan ijtimoiy ahamiyatga ega va uning ishlash qoidalari sifatida tushunadi. Boshqacha qilib aytganda, til - muloqot uchun zarur bo‘lgan til vositalari va ulardan foydalanish qoidalari tizimi. Nutq deganda til tizimining muayyan aloqa aktlarida amalga oshirilishi tushuniladi. “Nutq” tushunchasiga jarayonning o‘zi ham, shu jarayonning mahsullari – nutqiy asarlar ham kiradi[9]. Til va nutq bir hodisaning ikki tomonini, bir butunlikni tashkil etsa-da, har bir tomon uchun xos birliklar bilan harakat qiladi.

Til birliklari va nutq birliklari mavjud.

Til birliklariga quyidagilar kiradi: fonemalar, morfemalar, so‘zlar, frazeologik birikmalar (gaplar), mikro va makromatnlar[10]. Bular tilning formal-semantik xususiyatiga ko‘ra tashkil etilgan unsurlaridir. Nutq birliklari turli uzunlikdagi situatsion shartli gaplarni tashkil qiladi, ularda til elementlari semantik va kommunikativ xususiyatlarga ko‘ra tartibga solinadi. Boshqacha qilib aytganda, nutq birliklari aloqaning o‘ziga xos holati bilan bog‘liqdir.

Trening mazmunini belgilashda tabiiy ravishda savol tug‘iladi - nimani o‘rgatish kerak? Til yoki nutq?[11]. Biz siz nutqni o‘rgatishdan boshlashingiz kerakligidan kelib chiqamiz, ya’ni birinchi navbatda tushunish va ko‘paytirishni o‘rgatish, shuningdek, chet tilini o‘rganish sharoitida mumkin bo‘lgan muloqot holatlari bilan belgilanadigan elementar nutq bayonotlarini ishlab chiqarish (yaratish) ni o‘rgatish kerak.

Tilni lingvistik hodisa sifatida o‘rganish til tizimi haqidagi bilimlarni berishi mumkin, lekin bu tizimdan muloqot maqsadida foydalanishga olib kelmaydi, buni maktabda ingliz tilini o ‘qitish amaliyoti tasdiqlaydi. Til tizimini, uning fonetikasini,

[9] Muloqot uchun zamonaviy tillarni o‘rganish va o‘rgatish. - Strasburg: Evropa Kengashi matbuoti, 1988 yil 16 bet

[10] A.B. Antopolskiy , T.S. Markarova , E.A. Danilina Raqamli kutubxonalarni yaratish va faoliyatining huquqiy va texnologik muammolari. - M.: INITs “Patent”, 2008

[11] Belkova M. M. Ingliz tili darslarida axborot kompyuter texnologiyalari // Maktabda ingliz tili. 2008 yil, №.

grammatikasini, lug'atini alohida o'rgatishga e'tibor berilganda, o'quvchilar eng oddiy kommunikativ vazifalarni yechishda o'zlashtirilgan grammatik qoidalar va so'zlardan foydalana olmadilar. Muayyan vaziyatlar bilan bog'liq tayyor iboralarni o'rgatish ham o'rganilayotgan chet tilini o'zlashtirishni ta'minlay olmaydi, chunki tilni bilish nutq materialini o'zlashtirish o'quvchida til tizimini shakllantirishga olib keladigan bo'lsa, u shunga muvofiq gaplar qura olsa mumkin. grammatik dizaynga nisbatan bu tilga xos bo'lgan qoidalar va aloqa harakatida so'zlardan foydalanish.

Maktabda ingliz tilini o'rgatishda nutqdan tilga ketma-ketlikka rioya qilish kerak. Demak, til va nutq materialini o'z ichiga olgan lingvistik komponent ta'lim mazmunining birinchi komponenti vazifasini bajaradi. Rasmiy (lingvistik) ifoda vositalarini tanlash, ketma-ketligi va dozasi muloqotga bo'lgan ehtiyoj bilan belgilanadi.

Grammatikani, lug'atni, fonetikani o'rganish aloqa bilan belgilanadi, bu esa til tizimini joylashtirishning an'anaviy tartibini buzishga olib kelishi kerak. Talabalarning muloqoti, qoida tariqasida, ta'lim registrlari doirasida cheklangan. Chet tilini o'qitish metodikasidagi nutq bayoni o'quv birligi shaklini oladi.

Bu so'z, ibora, nutq namunasi yoki tipik jumla, namunaviy dialog, vaziyat yoki mavzu bo'yicha jumladan ko'ra kattaroq uzunlikdagi monolog bayonoti namunasi bo'lishi mumkin. Turli xarakterdagi gaplarni (tasdiq, inkor, undov, so'roq) birlashtirgan strukturaviy guruh o'quv birligi sifatida harakat qilishi mumkin. Bunday nutq birliklari bilan ishlash til tizimini shakllantirishga yordam beradi.

Til o'rganish kishilik jamiyatida muhim sohalaridan biri hisoblanadi. Muloqot vositasi bo'lmish tilni tabiiy muhitda, ya'ni oilada, jamoatchilik orasida yoki uyushgan holda, ya'ni darsda amaliy egallash mumkin. Til hodisalariga oid bilimlar esa nazariy jihatdan o'rganiladi. Xalqaro munosabatlar avj olgan zamonamizda tillarni bilish, ayniqsa, ko'p tillilik, ya'ni poliglossiya katta ahamiyat kasb etmoqda.

Adabiyotlar ro'yxati

1. A.V.Mogilev Internet maktabga keladi , Voronej, VGPU, 2001 yil.

2. A.B.Antopolskiy, T.S.Markarova, E.A.Danilina Raqamli kutubxonalarni yaratish va faoliyatining huquqiy va texnologik muammolari. - M.: INITs "Patent", 2008.

3. Belkova M. M. Ingliz tili darslarida axborot kompyuter texnologiyalari // Maktabda ingliz tili. 2008 yil, №.

4. Belyaeva L.A., Ivanova N.V. PowerPoint taqdimoti va uning chet tillarini o'qitishdagi imkoniyatlari // Inostr. Maktabdagi tillar. 2008 yil, № 4.

5. 2022-11-17 Qosimova N.S Ta'lim muassasalarida chet tilini o'rgatishda tarjimonlikning ahamiyati